

Inzetbaarheid

Ik weet het, het is een groot risico: je wilt wat duidelijk maken, maar je kiest daartoe een vies, lelijk woord. Zo'n managerswoord. Oké, hou je vast. Neus dicht...

EMPLOYABILITY

Jakkes.

Maar je zou het niet geloven, in sommige van die rare termen schuilen ongemakkelijke waarheden. Laat ik me nader verklaren. Ik heb tenslotte wat uit te leggen.

Je employability is de mate waarin je inzetbaar bent op de arbeidsmarkt. Als je bijvoorbeeld goed bent opgeleid, kun je op veel plaatsen functioneren en zijn er weinig redenen om je níet aan te nemen. Laten we het maar 'inzetbaarheid' noemen. Misschien wat minder helder, maar het doet in ieder geval wat minder pijn aan de ogen. En oren. En neus.

Ongemakkelijke waarheden

Waarom heb ik het hier eigenlijk over? Wat brengt mij ertoe te vloeken in de kerk? We zijn toch allemaal trotse vertalers? Waarom moeten wij zo nodig 'employable' zijn? Dat is die ongemakkelijke waarheid. Het zijn onzekere tijden in het boekenvak. Dat geldt voor de boekhandel, de uitgeverij — en ook voor ons, vertalers. Niemand weet hoe de boekenwereld er over tien jaar uit zal zien. Het vak van vertaler zal vast nog wel bestaan, maar de kans dat er dingen fundamenteel zijn veranderd is groot.

Misschien is de ontleding nog veel verder gevorderd en is de spoeling nog wel veel dunner. Misschien is er software op de markt waardoor vertaalwerk sneller gaat — maar ook minder wordt betaald. En misschien is tegen die tijd ook het laatste greintje idealisme weg uit de uitgeverij en zitten de tarieven in een neerwaartse spiraal. Maar je hoeft niet te doemdenken om te begrijpen dat er dingen veranderen. De rol van uitgever is aan het veranderen. Om de kosten te verlagen wordt steeds minder binnenshuis gedaan en wordt steeds meer uitbesteed aan freelancers. Daardoor komt steeds meer verantwoordelijkheid te liggen bij vertalers en externe redacteuren. Dat kun je betreuren. Maar je kunt het ook zien als een kans, als een mogelijkheid. Want misschien is die rol

jou wel op het lijf geschreven!

Want laat ik nog eens zo'n ongemakkelijke waarheid debiteren. We zijn ondernemers. Sorry, kan er niks aan doen. Of we het willen of niet, voor de wet zijn we ondernemers en in de praktijk ook. Dat heeft voor- en nadelen. We kunnen opstaan wanneer we willen en onze eigen tijd indelen en een opdracht afwijzen als hij niet aan onze voorwaarden voldoet.

Maar we zijn ook betrekkelijk onbeschermd. Onze opdrachtgevers kunnen zo wegvallen, om allerlei redenen en in crisistijd soms allemaal tegelijk. Voor ons geen deeltijd-WW of wettelijk beschermd minimumloon. En die boterham moet toch ergens vandaan komen. Dus als de wereld verandert, moeten we mee veranderen, zodat we aantrekkelijk blijven voor opdrachtgevers. Daarom moet je je bijscholen in je vak. Maar het is ook verstandig om je in de breedte te ontwikkelen: te zorgen dat als het vertaalwerk opdroogt, je de ontwikkelingen zo in de smiezen hebt dat je je kan aanpassen aan de nieuwe situatie. En door vaardigheden te verwerven die je later misschien nodig zult hebben.

Dat is inzetbaarheid. Voorbereid zijn op verandering.

Maar dat is nog niet alles. Als je de wereld om je heen in de gaten houdt, jezelf vaardigheden aanleert die later van pas kunnen komen en alvast in kaart brengt welke wegen je in kunt slaan, dan word je zelfverzekerder. Tegenover de wereld in het algemeen – en tegenover je opdrachtgevers in het bijzonder. Dat is winst. Maar het is vooral hoogst noodzakelijk. Want één ding weten we zeker: gemakkelijker gaat het er niet op worden.

Tja.

Hoe nu verder...

En wat moet je daar nou mee, met zo'n conclusie? Wat kun je doen, in concreto?

Nou...

Je zou eens kunnen beginnen je licht op te steken bij je vakgenoten. Mailinglists zoals de Boekvertalers-yahogroup kunnen daarbij helpen. Onderling contact is niet alleen gezellig, van

Boekvertalers

Over het vak, de vertaler, de wereld en het boek
<http://www.boekvertalers.nl>

lieverlee kom je ook meer te weten over het vakgebied, de beroepsgroep en de vijver waar je in vist. Bij je volgende opdracht ben je dan in ieder geval beter op de hoogte.

Goede kans dat je er vervolgens achter komt dat je als boekvertaler toch een beetje een eenzame krabbelaar bent voor wie het alleen moeilijk opboksen is tegen uitgevers en kabinetten die de cultuursector het liefst gisteren nog zagen sneven. De volgende stap is om je te organiseren. Daarvoor zijn verschillende mogelijkheden. (Schrik niet van de afkortingen.)

Vakorganisaties

Allereerst is daar de in 1905 door Lodewijk van Deyssel opgerichte Vereniging van Letterkundigen, thans onderdeel van de overkoepelende Vereniging van Schrijvers en Vertalers (VSenV). De VvL omvat onder meer twee werkgroepen voor vertalers, de Werkgroep Literair Vertalers (WLV), die zich vooral richt op de schone letteren en de kersverse Werkgroep Algemeen Boekvertalers (WAB), die zich richt op het werkveld daarbuiten.

Lidmaatschap biedt verschillende voordelen, zoals rechtsbijstand en juridisch advies en de mogelijkheid gebruik te maken van een pensioenvoorziening, je wordt op de hoogte gehouden van ontwikkelingen in het vak en natuurlijk de broodnodige borrels. Maar vooral biedt het een podium tot samenwerking, kennisuitwisseling, nieuwe initiatieven en, bovenal, om als vertalers gemeenschappelijk de wereld tegemoet te kunnen treden als dat nodig is. Dat geeft zelfvertrouwen.

Overigens zijn er meer mogelijkheden om je te organiseren, zoals de Vakgroep Letteren van de CNV-Kunstenbond, FNV-Kiem of FNV-Zelfstandigen of organisaties van tolken en/of vertalers. Die hebben echter veelal een bredere of juist meer specialistische basis of een die slechts zijdelings raakt aan ons vakgebied, dat immers vooral het vertalen van boeken behelst. Niets weerhoudt je trouwens om lid van meer dan één organisatie te zijn!

Scholing

Naast je organiseren is het zinvol je kennis en vaardigheden bij te houden en uit te breiden. Commerciële cursussen, opleidingen en workshops zijn overal te vinden, maar ook bovengenoemde organisaties bieden een en ander aan, veelal wat meer toegesneden op specifieke vakgebieden of sectoren en goedkoop of gratis voor leden. Binnen ons directe vakgebied zijn er de Vertaaldagen en cursussen en workshops van het Expertisecentrum Literair Vertalen, of ook, als je jezelf eens flink aan het werk wil zetten, de Vertalersvakschool. Bovendien kun je je verbreden via cursussen tolken of juridisch of beëdigd vertaler.

Maar je kunt ook verder denken, zeker met de veranderingen die op til zijn in het achterhoofd. Want behalve je deskundigheid als vertaler zijn ook andere vaardigheden nooit weg: onderhandelen, om nu of in de toekomst met je opdrachtgevers in het strijdperk te treden; sociale media, presenteren of netwerken om jezelf en je specialisme aan de man te brengen. Een cursus eindredactie of webschrijven kan je alvast voorbereiden op de mogelijk grotere

verantwoordelijkheid van vertalers in de toekomst, waar ik het al eerder over had. En anders geeft het een uitwijkmogelijkheid voor het geval je zonder werk komt te zitten. Dat maakt je flexibeler en daarmee onafhankelijker.

Het is van belang breder te denken dan het hier en nu alleen. Ondernemer ben je niet alleen in je *comfort zone*.

Tja, ondernemer. Een enkeling was misschien al afgehaakt toen hij het woord las. ZZP'er; ambachtsman-die-zijn-eigen-belastingformulier-invult; éénpitter – noem het hoe je wilt. Maar het bovenstaande verandert niet.

De wereld wel.

Daar kun je maar beter op voorbereid zijn.